

La una din marile adunări naționale ministrul Culturii și Cultelor, domnul Ion Ungureanu spunea că soarta vitregă, care ne-a fost hărăzită și vremurile nefaste în care am fost constrinși să trăim și să muncim au făcut din generația noastră o generație de bibliofi. Trist adevăr, dar adevăr este. Sint și eu un reprezentant tipic al acestei generații de bibliofi și mă îngrozește gândul că de rău se simte limba ce-o vorbim noi, acolo, pe lângă limba atât de frumoasă și firească ce-o vorbiți aici. De aceea cer indulgența dumneavoastră și rămân cu speranța că poate, totuși, ne înțelegem noi cumva, căci, deși cam stilită, dar tot română o vorbim și noi.

Vreau să vă vorbesc despre reforma bibliotecară, care a avut loc și care mai continuă și acum în bibliotecile din Basarabia.

Anul trecut, an atât de zbuciumat în ceea ce privește viața social-politică, a fost un an de bun augur pentru activitatea bibliotecară din republica noastră. Fără a preamări lucrurile se poate spune că anume anul trecut au fost puse bazele biblioteconomiei naționale. E binecunoscut faptul că pînă nu demult întreaga activitate bibliotecară în Moldova, ca, de altfel, și în toate republicile fostei Uniuni Sovietice se desfășura conform unor documente de reglementare elaborate de către centru care, de cele mai multe ori, nici nu erau traduse în limba neamului. Drept rezultat, bibliotecile erau transformate în puncte de reper ale politicii P.C.U.S., care n-au făcut altceva decît să ne otrăvească conștiința de neam.

Zice o vorbă de la noi, că omul sfințește locul. Și, în acest sens, a fost să ne pălească și pe noi un mare noroc, pentru că în urma reorganizării Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova în fruntea departamentului „Bibliotecii” a venit un specialist de forță, cu o mare dragoste de neam, care, de altfel, din ianuarie anul trecut este și directorul general al Bibliotecii Naționale și de numele căruia, de fapt, țin toate transformările ce se desfășurau în lumea bibliotecară a Republicii, Alexe Rău.

Încă la începutul anului trecut pe lângă Ministerul Culturii și Cultelor a fost creată o comisie de experți care a elaborat modelul strategic al sistemului național de bibliotecii al Republicii Moldova, în care s-a făcut încercarea de a ne rupe de urmările regimului totalitar și de a trasa strategia viitorului. Modelul strategic îmbină organic principiile umaniste internaționale ale politicii bibliotecare cu parametrii naționali. Pe baza acestei concepții au fost adoptate un șir de hotărâri și documente concrete, a căror realizare a marcat începutul etapei a doua a reformei bibliotecare. Printre aceste documente se impune ordinul „Cu privire la reorientarea completării fondurilor” care a schimbat politica de completare — constituirea unor fonduri corespunzătoare intereselor și cerințelor poporului, năzuințelor lui de familiarizare cu tezaurul național și universal de cultură și civilizație, iar la

utilizarea colecțiilor — respectarea dreptului universal al omului de acces la documente și informație. Ordinul a avut o soartă sinuoasă, pentru că apariția lui a stîrnit o reacție vehementă în presa de limbă rusă din republică și departe de hotarele ei. Sub tensiunea presei ordinul a fost rechemat spre a fi reredactat, pentru ca după puciu din august de la Moscova să reapară aproape în varianta sa inițială.

Printre documentele adoptate aș mai putea numi: ordinele „Despre reorganizarea organizatorică a bibliotecilor publice din Republica Moldova” și „Despre revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în bibliotecii”, „Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a bibliotecilor publice din Republica Moldova”, formele statisticii de stat etc.

„COLUMNA” sau Cum se înalță sistemul național de bibliotecii

Au fost elaborate „Normativele de organizare și funcționare a bibliotecilor publice din Republica Moldova”, normative atestate, de altfel, de întreaga practică biblioteconomică și avem certitudinea că aplicarea lor va asigura aspectul unitar și riguros al activității bibliotecare.

Tot anul trecut s-a lucrat asupra Statutului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care la 9 ianuarie anul curent a și fost aprobat printr-un ordin al Ministerului Culturii și Cultelor. Dacă mi se permite o abatere, aș vrea să menționez că ceva mai înainte s-a conferit investitura de drept a Bibliotecii de Stat „N.C. Krupskaja” ca bibliotecă națională. E drept că pentru a merita pe deplin numele ce-l purtăm avem încă multe de făcut deoarece pe cele 4,7 la sută carte românească bibliotecă noastră numai națională nu pare a fi, iar golurile uriașe ce s-au format în fonduri pe parcurs de decenii ne vor reproșa încă multă vreme supunerea, nepăsarea și indiferența. De fapt, bibliotecă, căreia îi zicem azi atât de frumos Bibliotecă Națională, pe parcursul istoriei sale a jucat un rol profund antinațional și are tradiții mult prea regretabile.

Fondată la 1832 printr-un decret al țarului Alexandru al II-lea, bibliotecă a servit cum i-a și fost destinația imperiului și nu-i de mirare că a cunoscut perioade cînd în fondurile ei nu era nici o carte în limba română.

Statutul de azi al bibliotecii prevede printre multe alte atribuții și sarcini și

conservarea memoriei naționale cuprinsă în patrimoniul imprimat, comunicarea ei beneficiarilor, păstrarea și transmiterea ei generațiilor în creștere. Și dacă vom izbuti să facem ce ne-am pus în gînd purta preținde un cuvînt bun din partea urmașilor.

Tot anul trecut a fost înfăptuită descentralizarea sistemelor de bibliotecii, fapt ce a conferit bibliotecarilor autonomia, libertatea de decizie și acțiune atât de necesare etapei actuale. Rămîne să sperăm că autonomia administrației locale va duce și la alocarea unor investiții mai importante pentru bibliotecii. Remarcăm faptul că descentralizarea sistemelor de bibliotecii și creșterea ponderii unităților, ca element autonom, nu exclude prestarea serviciilor centralizate de către Biblioteca Națională și aceasta în scopul asigurării unei viziuni unitare asupra abordării problemelor de strictă specialitate.

Cît privește bibliotecile publice orășenești (fostele bibliotecii centrale orășenești) ele rămîn să asigure asistența metodologică a bibliotecilor comunale, efectuează atestarea bibliotecarilor de la sate, avizează desemnarea lor în posturi. Tot în seama bibliotecilor publice orășenești rămîne achiziționarea și completarea colecțiilor bibliotecilor din teritoriu.

Și pentru a duce problema pînă la capăt trebuie spus că deși părerile bibliotecarilor din republică pe marginea descentralizării sînt foarte contradictorii, prevalează însă ideea că unele elemente ale centralizării ar fi trebuit păstrate. Prea neapărați s-au pomenit bibliotecarii unu la unu cu șefii locali, care de cele mai multe ori sînt mult prea departe de nevoile și grijile unei bibliotecii.

Și nu-s rare cazurile cînd bibliotecarii se ocupă cu orice numai cu ceea ce ar trebui să facă un specialist în bibliotecă nu. Iar dacă lucrurile continuă și mai departe așa riscăm să pierdem și ceea ce-a rămas din prestigiul de altădată al profesiei de bibliotecar. În asemenea condiții s-ar degrada și bibliotecarul ca specialist ce ar fi prea din cale afară pentru că anume creșterea competenței profesionale a bibliotecarilor paralel cu creșterea calitativă a colecțiilor și a serviciilor sînt chezașia recuștigării demnității instituției pe care o slujim.

În ultimul timp au fost scoase din anonimat și puse la judecata cititorilor acele valori din patrimoniul național, care pînă nu demult erau interzise de mai marii vremii. Au revenit acasă multe din cărțile ce în anii de grea cumpănă au fost nevoite să apuce drumurile pribegiei.

Ne bucură mult generoasele donații pe care le primim din țară și nu se poate să nu amintim aici și de Biblioteca „Transilvania” adunată prin truda și sirguința colegilor clujeni, prin care au cîștigat dragostea și recunoștința noastră. În primele zile ale lui ianuarie și-a deschis ușile pentru cititorii chișinăueni și Biblioteca „Onisif Ghibu”, de astă dată din generoasa colegialitate a Bibliotecii „M. Sadoveanu” din București.

Venită de acasă, cartea românească atrage ca un magnet cititorii, care vin spre ea, ca fluturii spre lumină, spre a-și încălzi inima și lumina cugetul.

În articolul „La un pas, sau la o veșnicie de unire” poetul N. Dabija, un inimos unionist scria: „La o întinire cu cititorii din Piatra Neamț, Grigore Vieru a afirmat că odată și odată — peste un an, peste zece, peste o sută, peste o mie de ani — dar Unirea tot va avea loc.

L-am contrazis atunci pe marele nostru poet și am afirmat că Unirea nu va avea loc. Nici peste un an, nici peste zece, nici peste o sută, nici peste o mie de ani...

Din simplu motiv că Unirea a și avut loc. La 31 august 1989, cînd s-a trecut la alfabetul latin, și limba română a redevenit limbă de stat în Basarabia, atunci s-a și întimplat unirea.

Toate celelalte — și adoptarea Tricolorului, și declararea suveranității, și proclamarea independenței au fost etapele următoare, firești, ale drumului nostru spre Marea Unire“.

La cele spuse de N. Dabija eu aș mai adăuga că unirea a avut loc și atunci cînd au trecut Prutul și și-au ocupat locurile convenite pe rafturile bibliotecilor basarabene cărțile lui N. Iorga, L. Blaga, M. Eliade, M. Preda, și ale altor stîlpi ai neamului care au stat și stau la izvoarele spiritualității românești.

Deși, după cum vedeți, s-a făcut cîte ceva, avem încă mult de muncit pentru ca biblioteca publică, acum, în condițiile trecerii la relațiile de piață, cînd nu oricine își permite luxul de a menține în bibliotecile personale cantitatea de informație, cărțile și periodicele necesare, să devină o șansă pentru fiecare.

Pe seama viitorului răbîme și depășirea stării de inerție și subordonare în fața politicii și ideologiei, renunțarea la vechile clișee care s-au înrădăcinat adînc în conștiința noastră.

În timpul apropiat urmează să fie adoptată **Legea despre bibliotecă**, precum și instrumentele bibliotecare necesare pentru existența instituției bibliotecare.

Deci, s-a făcut doar primul pas și urmează să tragem o fugă bună pentru a vă ajunge pe dumneavoastră, iar împreună cu dumneavoastră pe toți acei ce merg cu mult înaintea noastră.

Însă ceea ce s-a tăcut și, după părerea mea, aceasta este esențialul, e că pe la noi s-a ajuns a înțelege că pentru noi, basarabeni, lucrarea nu mai vine de la răsărit, cum a spus cîndva Dosoftei, dar cu totul din altă parte, știți dumneavoastră prea bine de unde și că, pentru toți românii, soarele la București răsare.

În rest, o scoatem noi cumva la capăt cu voia Domnului și, bineînțeles, cu ajutorul dumneavoastră.

Vera OSOIANU
șef Serviciu metodologic-
organizatoric
Biblioteca Națională — Moldova

Localurile de bibliotecă — o problemă vitală

Sîntem conștienți cu toții că localul condiționează în bună parte viața unei biblioteci.

Situația spațiilor de bibliotecă existente în județul nostru la ora actulă este total necorespunzătoare. Din cele 8 biblioteci publice din mediul urban (Deva, Hunedoara, Petroșani, Brad, Orăștie, Simeria, Aninoasa) doar una funcționează în local propriu — Biblioteca orașenească Brad, iar din cele 54 biblioteci comunale doar 30 funcționează în sedii proprii (cămine culturale). Restul bibliotecilor beneficiază de localuri provizorii fiind găzduite în diverse spații (ale primăriei, ale școlii, în case particulare, alți proprietari). Putem spune, așadar, că din cele 64 biblioteci existente în județ doar 31 au localuri proprii, restul fiind la dispoziția proprietarului, putîndu-le da oricînd o altă destinație. Dovadă stau mutările și ciunțirile din spațiu realizate după revoluție.

Situația este necorespunzătoare chiar și pentru cele care funcționează în clădiri proprii, încăperile fiind mici și insuficiente pentru o organizare corespunzătoare.

Pornind de la această situație concretă existentă în județul nostru ca de altfel și în țară, a goanei nebune după spațiul necesar privatizării se impune ca ministerul nostru să ia măsuri de ordin legislativ în vederea modelării, optimizării sau îndrumării construirii localurilor de bibliotecă.

Este timpul să se pună și la noi problema ridicării unor edificii de bibliotecă în întregime noi, renovarea sau ameliorarea unor spații arhitectonice existente, remodelarea sub aspectul designului și funcționalității a spațiilor deja existente, modernizarea lor. În acest sens ni se par necesare **fixarea unor criterii pentru acordarea unui spațiu minim pentru biblioteca publică atît din mediul urban cît și în mediul rural.**

Unul din aceste criterii ar trebui să fie, desigur, densitatea populației și structura pe vîrste a acesteia, apoi numărul volumelor existente, evoluția funcțiilor bibliotecii.

De asemenea, trebuie avut în vedere aglomerările existente în cartierele noi ale orașelor unde trebuie amplasate filiale pentru împrumut de carte.

Atît timp cît nu se vor introduce niște norme privind o suprafață minimă necesară la sediul central și la filiale, iar în cadrul Direcției noastre de specialitate sau pe minister nu se va înființa un „**Centru tehnic al bibliotecilor**” sau așezămintelor de cultură, un centru național de coordonare pentru construcții, dotări și asistență tehnică, lucrurile vor evolua ca și pînă acum la întîmplare. Acest centru va trebui să cunoască situația reală a unităților publice din țară, să urmărească anual rezolvarea, împreună cu județele, unităților în problemă. De asemenea, acest centru trebuie să cunoască unitățile economice prestatoare de mobilier și echipament de bibliotecă, să furnizeze informațiile necesare procurării acestuia.

Dovadă că, deși, actualmente există un ordin al Secretariatului General al Guvernului României cu nr. 252/19 iulie 1991 privind interdicția schimbării funcției clădirilor care prin construcție sau prin amenajări ulterioare au fost destinate organizării și desfășurării activităților culturale, organele locale, respectiv, prefecturile și primăriile care sînt puse să vegheze la respectarea legii, ele însele o încalcă. În loc să fie preocupate pentru adaptarea, reprofilarea, recondiționarea, reamenajarea unor clădiri vechi din patrimoniul orașelor, dimpotrivă, ele sînt cedate pentru alte scopuri (societăți comerciale, de alimentație publică).

Șe impune ca Ministerul Culturii prin Direcția de specialitate să încurajeze orașele privind construirea de biblioteci, acordîndu-le subvenții condiționate de respectarea anumitor norme. În acest mod și orașele pot dovedi mai mult interes pentru finalizarea construcțiilor, pentru utilizarea bibliotecilor.

De asemenea, dorim ca direcția de specialitate care trebuie să devină a cărții sau a bibliotecilor avînd în vedere multitudinea problemelor existente în acest sector, neglijat și înainte, să realizeze un ghid metodic destinat proiectării și construcțiilor de bibliotecă publică, ghid care să cuprindă normele privind construcția de bibliotecă, etapele elaborării unui proiect local de bibliotecă, să descrie amănunțit spațiile și echipamentul necesar acestuia.

Asociația Bibliotecilor din Bibliotecile Publice ar putea asigura o documentație privind construirea, reamenajarea, reprofilarea unor spații, iar revista de specialitate **Biblioteca** ar putea publica informații, reportaje privind noile biblioteci, amenajările făcute în țară.

Cred că prin Centrul special de perfecționare a cadrelor din cultură s-ar putea realiza un curs de reorganizare a bibliotecii publice în care să se dezbată modalitățile amenajării bibliotecii în vederea sporirii eficienței acesteia, a impactului cu publicul.

Considerăm necesară o mai mare preocupare pentru amenajarea clădirilor de bibliotecă în concordanță cu exigențele urbanistico-arhitecturale. Bibliotecile trebuie să devină edificii care să se distingă prin aspectul arhitectonic deosebit de plăcut atît în interior cît și în exterior, să constituie ele însele un punct de reper, o publicitate pentru activitatea care o desfășoară.

Valeria STOIAN
Biblioteca Județeană
Hunedoara — Deva